ڕۆمیۆ و جولێت لە چل کاری سینەمایی دا.. حەیدەر عەبدولڕەحمان

ڕۆمیۆ و جولێت، کە لەرەسەندا شانۆگەریەکی ڕۆمانسی و تراژیدی شکسپیرە دوای هاملێت، دووەم فیلمە کە تائێستا 40 کاری سینەمایی لەسەر کرابێت، هۆیەکەشی دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە فیلمەکە بینەرێکی زۆری هەبووە، بەهۆی ئەو خۆشەویستیە ڕۆمانسییە ناتەقلیدیەی لە فیلمەکە دایە، هەروا تیشك دەخاتە سەر ئەو ململانێ توندو بەتینەی نێوان هێزی شەڕو هێزی خێر لەناخی مرۆڤ و ئەو باجەی کە دەبێت ئاشقەکان لەکەسانی قین لەدڵی بسێننەوە .

تا ئێستا ئەم تێکستەی شکسپیر بەزیاتر لەسەد زمانی جیهان وەرگێڕدراوە، کاتی خۆی شکسپیر بۆ نووسینەوەی ئەم تێکستە شانۆیە زۆر کاریگەر بووە بەقەسیدەیەکی شاعیری ئینگلیزی(ئارسەر برۆك) بەناونیشانی (داستانی ڕۆمیۆ جولێت) ئەویش لەلایەن خۆیەوە بۆ نووسینی ئەم قەسیدەیە سوودی لەچیرۆکێکی نووسەری ئیتاڵی(ماتیۆ باندیلۆ) وەرگرتبوو.

روداوەکان لەشاری(فیرۆنا) ی ئیتاڵی دەست پێ دەکەن، بەدوژمنکاری کۆنی هەردوو بنەماڵەی (مۆنتیجیۆ ـــ کۆبولت ویشك) پاشا ویسکالۆس بۆ چەندین جار ئاگاداری ئەو دوو بنەماڵەیە دەکاتەوە، لەدوور کەوتنەوەی شەڕو شۆڕو دروست کردنی نائارامی لەشارەکەدا، هەڕەشەی لەسێداردانی هەرکەسێکیش دەکات کە پابەند نەبێت بەبڕیارەکانی، ئەوکاتە ڕۆمیۆ کەوتبوە داوی خۆشەویستی(ڕۆزالین) شەوێك ڕۆمیۆو بنگۆلیۆی هاوڕێ ی دەچنە ئاهەنگێکی بنەماڵەی (کابۆلیت) و بەشێوەیەك خۆیان پێشیووە نەناسرێنەوە، بەڵام کاتێك (تیبالت) دەیانناسێتەوە، هەوڵ دەدات دەست کات بەشەڕ کردن، بەڵام کابۆلیت ڕێگە بەئاژاوە نانەوە ناداو ڕۆمیۆ لە ئاهەنگەکە بەدوور دەکاتەوە، بەڵام بەر لەوە جولێت دەبینێ و دووپاتی خۆشەویستی خۆیان دەکەنەوە بۆ یەکتر، دواتریش لای راهیبەیەك هاوسەر گیریی دەکەن ..کاتێ پاشا هەواڵی شەڕو شۆڕەکە دەزانێ، بڕیار دەدات ڕۆمیۆ نەفی بکرێ و لەشاری (فیۆن) بەدەر بنرێ، راهیبەکە هەواڵی نەفی کردنی ڕۆمیۆ بەجولێت دەڵێت و پەیمانی دەداتێ هەوڵ بدات بەیەکیان بگەیەنێت، وا ئامۆژگاری ڕۆمیۆش دەکات بەنهێنی جولێت ببینێ، پاشان فیۆن بەجێ بێڵن بەرەو(مانتوا) ئینجا کابۆلیت داوا لەجولێت دەکات کەتا ماوەی

سێ رۆژ هاوسەر گیریی لە گەڵ(باریس) ئەنجام بدات، بەڵام جولێت رەتی دەکاتەوە هاوسەر گیری لە گەڵدا بکات، بەڵام دواتر وەك بەکارھێنانی تەکتیکێك بۆ خۆ رزگار کردن جولێت وا بەباوکی رادەگەیەنێت کە ئەو رازییە هاوسەر گیریی لەگەلً پاریس ئەنجام بدات، بەڵام رۆژێك بەر لەوە دەرمانێك دەخواتەوە و خەڵکی وایان زانی گیانی لەدەست داوەو پرسەیان بۆ دانا، رۆمیۆ کە ئەو هەواڵە دەزانێ سوێند دەخوات کە دەبێت لەگەڵ جولێت بنێژرێت، لەبەر ئەوەی ئاگاداری پلانەکەی جولێت نەبوو بۆ گەیشتن بە رۆمیۆ، بۆیە ژەهرێکی خۆکوشتن دەکڕێ، راهیبەکەش ئاگاداری جولێت دەکاتەوە، نەیتوایووە پلانەکە بەرۆمیۆ بگەینێت، بۆیە ئەگەر بزانێ تۆ مردویت مەترسی مردنی دەکەوێتە سەر، کاتێکیش کە پاریسی زاوا دەیەوێ لاشەکەی جولێت ببینێ، ڕووبەڕووی رۆمیۆ دەبێتەوە کە بەرەو هەمان شوێن دێ، بەرانگیری یەکتر دەبنەوەو رۆمیۆ پاریس دەکوژێ، ئینجا ژەهرەکە دەخواتەوە بۆ ئەوەی لەتەك جولێت بمرێت، کاتێ راهیبەکە دەگاتە سەریان رۆمیۆ بە مردوویی دەبینێت، ئینجا جولێت لەبێ ئاگایی بەخۆ دێتەوە و لاشەی مردووی رۆمیۆ دەبینێت، هەر بە خەنجەرەکەی رۆمیۆ خۆی دەکوژێت.

فیلمە بە دەنگەکانی رۆمیۆو جولێت

فیلمە بێدەنگەکانی رۆمیۆو جولێت (28) فیلمن:

1. فرەنسا جۆرج میلیس 1901
2. ئەمریکا ستیوارت بلاکتۆن 1908
3. ئیتالیا ماریۆ کاسیرینی 1908
4. بەریتانیا ویجی بارکر 1908
5. ئەمریکا 1911
6. فرەنسا 1911
7. ئیتالیا ئوجو فالینا 1912
8. فرەنسا 1914
9. ئەمریکا 1915
10.ئەمریکا رائول والش 1916
11.ئیتاڵیا ئەمیلۆ جرازینی 1918
10. ئەمریکا فین موری 1920
13.ئەڵمانیا بیتر بول فیتلر 1923
14.ئەمریکا ئەی .ا. دوبون 1926

: فیلمە بەدەنگەکانی رۆمیۆ جولێت

1.فیلمی (رۆمیۆو جولیت) بۆ یەکەم جار ساڵی 1935

لەدەرهێنانی (جۆرو کیوکر) پێشکەش کراوە، بەڵام ئەو سەرکەوتنەی بەدەست نەهێناوە وەك چاوەڕوان دەکرا، کە تێیدا (نۆرما شیرێ) ڕۆڵی (لیزلی هوارد) ڕۆڵی ڕۆمیۆی بینی.

2.ساڵی 1939 لەوڵاتی فەرەنسا دەرهێنەری ناسراوی فرەنسی (ویلی روزویر) فیلمی ڕۆمیۆو جولێتی بۆسینەما بەرهەم هێنا.

3.هەروا (فارلین شمیدلی) ساڵی 1941 لەسویسرا کاری دەرهێنانی بۆ ڕۆمیۆ و جولێت ئەنجام داوە.

.(میجیل دلجادۆ) لە مەکسیك ـ ساڵی 1943 فیلمی ڕۆمی ڕۆمیۆ و جولێتی دەرهێنا.4

5.ساڵی 1944 فیلمێکی تر لەشانۆگەری ڕۆمیۆ جولێت فیلمێکی میسری بوو، بەناوی (شەهیدانی ئەڤینداری) دەرهێنانی کەمال ئەلشەیخ.

6.ساڵی 1948 فیلمێکی تر بەبەرهەم هات، فیلمێکی هیندی بوو(ڕۆمیۆ جولێت) دەرهێنانی(ئەکتار حسێن) نواندنی(نرجس و یوراج) کە دوو ئەستیرەی ناسراوی بواری گۆرانی و موزیك بوون .

7.فیلمێکی تری ڕۆمیۆو جولێت ساڵی 1954 بەبەرهەم هاتووە ، فیلمێکی ئیتاڵی بووە، لەدەرهێنانی (ریناتۆ کاستیلانی) نواندنی سۆزان شینتال و لۆرانس هارفی.

.8.ساڵی 1958 فیلمێکی سۆڤیەتی بوو، بەناتوی(ڕۆمیۆو جولێت) دەرهێنانی(لیف ئەرینتشام) لەبالیەی (برۆکوفییف) وەرگیرابوو.

. چیرۆکی گەڕەکی ڕۆژئاوا (9 ((West Side Story.فیلمێکی موزیکیە ساڵی 1961 بەرهەم هاتووە، لەدەرهێنانی (ڕۆبەرت وایز) 10 خەڵاتی ئۆسکاری بە دەست هێناوە، لەوانە خەڵاتی باشترین فیلم، باشاترین ئەکتەری لاوەکی پیاو وباشترین ئەکتەری لاوەکی ئافرەت، باشترین جلو بەرگ و باشترین موزیك، روداوەکانی لەگەڕەکێکی کۆنی نیۆیۆرك تۆمار کراوە، لەنواندنی(ناتالی وۆرد ـــ ریتشارد بایمەر)

ساڵی 1964 فیلمێکی ئیتاڵی ئیسپانی هاوبەش بەرهەم هێندرا، لەلایەن دەرهێنەری دەرهێنەری ئیسپانی ریکاردۆ (نریدا) کاری دەرهێنانی بۆ کراوە.

11. فیلمێکی تر ساڵی 1965 بەبەرهەم هاتووە، نمایشێکی ئەکادیمییای پاشایی بوو بۆدراما دەرهێنانی(فال دروم)

.11.ساڵی 1967 فیلمێکی ئیتاڵی بەریتانی هاوبەش بەرهەم هات، دەرهێنانی (فرانکۆ زیفرللی) نواندنی (لیۆناردۆ وایتینج) و ئۆلیڤیا هاسی ..ئەم فیلمە بە باشترین دادەندرێت لەو

فیلمانەی لەشانۆیی (رۆمیۆ و جولێت) وەرگیراون.

زیفرللی ــ لەم بارەیەوە دەڵێت: دوای ئەوەی دە ساڵان کارم لەشانۆو ئۆپیرادا کرد، چەندین شانۆگەری شکسپیرم بۆ شانۆ دەرهێناوە، پێم ئاسایی بوو بەسینەما دریژە بەکارەکانم بدەم لەگەڵ شکسپیردا

جۆرج کاو لە نووسینێکی بەناوی (وتووێژێك لەگەڵ زیفرللی) لەگۆڤاری فیلم ئاندفیلمنج ــ لەبەریتانیا ئەپریلی 1973دەڵێت:

رەخنەگری بەریتانی (کینیت تینان) نوسیوویەتی: کەسایەتیەکان نەگەورەتر لەخۆیان نەبچووکتر بوون لەژیان، بەڵکو کتومت بەقەد خۆیان بوون..دەرهێنەر رێچکەیەکی سادەو وروژێنەری بەکارهێنابوو لەرەسم کردنی کەسایەتیەکاندا، وەك ئەوەی تاکی راستەقینە بن لەهەڵوێستە راستیەکاندا

ئەکتەرەکان هەستیان بەوە نەدەکرد لەچەند رۆڵێکا نواندن دەکەن، لەتراژیدیایێکی نەمردا، بەڵکو وەك کەسانی زۆر ئاسایی کاریان دەکرد.

دەڵێن ئەم جۆرە شێوازە ریالیستیە خەسڵەتە راستەقینەکانی شکسپیر نیشان دەدەن

زیفرللی ــ بەهەمان ئەو هەناسە ریالیستیە ئەو فیلمەی دەرهێناوە، بۆ رۆڵی بینینەکەش دوو ئەکتەری لاوی لەتەمەنی حەڤدە ساڵی و شانزە ساڵی هەڵبژاردووە.

لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا فیلمەکەی (زیفرللی) بەدەر نەبوو لەرەخنە، زۆر لەوان گلەییان لەوە هەبوو کە فیلمەکە دیمەنی رووتی تێدایە ئەمەش بەلای ئەوانەوە روخانی بەرائەت و پاکیزەیی بوو لەفیلمەکەدا

بەڵام (زیفرللی) دەڵێت: لەیەکەم شەوو دوا شەوی خۆشەویستیان هەردوو ئاشق وەك دوو فریشتە خەوتبوون، ناکرێت ئەم دیمەنە بەشێوەیەکی هەڵە لێك بدرێتەوە

فیلمەکە لەنواندنی(ئۆلیفیا هاسی (15) ساڵ (وایتنج لۆناردۆ 17 ساڵی) بوو، دوو خەڵاتی ئۆسکاری بە دەست هێناوە، خەڵاتی باشترین وێنە گرتن و خەڵاتی باشترین دیزاینی جلو بەرگ

باز لۆرمان) یش، ئەم فیلمەی لەساڵی 1997 لە فیستیڤاڵی بەرلینی سینەمایی نمایش کرد، لەئەنجامدا خەڵاتی (فرید باوەر) و خەڵاتی باشترین ئەکتەری ئافرەت و باشترین ئەکتەری پیاو درایە (لیۆناردۆ دی کابریۆ) لەرۆڵی رۆمیۆ و، فیلمەکە 20 ملیۆن دۆلاری تێ چووبوو، بەڵام لە یەکەم نمایشی دا 75

ملیۆن دۆلاری بەدەست هێنا، بۆیە فیلمەکە لەو کاتەدا لە رووی داهاتەوە بوو بەسەرکەوتووترین فیلمی شکسپیر
ئەم فیلمە دووەم فیلمی درێژی دەرهێنەری ئیتاڵی (باز لۆرمان) بوو کە سەرکەوتنێکی گەورەی بەدەست هێنا.
فیلمەکە رێکەوتی 400 مین ساڵیادی نووسینی رۆمیۆ جولێت بوو، وەك د. (موئەنەس تاها حوسێن) دەڵێت: یەکێکە لەشاکارە هەرە بەچێژەکانی شکسپیرو بەیەکەم شانۆگەری سەرهەڵدانی درامای رۆمانسی دادەندرێت لەئەدەبی ئەوروپی دا، کە کۆمێدیاو تراژیدیا ئاوێزانی یەکتر بکات.